

PSALMORUM
LIBER QUINTUS ET ULTIMUS

SECUNDUM HEBRÆOS.

PSALMUS CVII

SECUNDUM HEBRÆOS.

V. v. — *Alleluia.*

1. Confitemini Domino quoniam bonus, quoniam in sæculum misericordiae ejus.
2. Dicant qui redempti sunt a Domino, quos redemit de manu inimici, et de regionibus congregavit eos :
3. A solis ortu et occasu, ab aquilone et mari.
4. Erraverunt in solitudine, in inaquoso, viam civitatis habitaculi non invenerunt.
5. Esurientes et sitientes, anima eorum in ipsis defecit.
6. Et clamaverunt ad Dominum cum tribulatione, et de necessitatibus eorum eripuit eos.
7. Et deduxit eos in viam rectam, ut irent in civitatem habitationis.
8. Confiteantur Domino misericordiae ejus, et mirabilia ejus filiis hominum.
9. Quia satiavit animam inanem, et animam esurientem satiavit bonis.
10. Sedentes in tenebris, et umbra mortis, vinclos in mendicitate et ferro.
11. Quia exacerbaverunt eloquia Dei, et consilium Altissimi irritaverunt.
12. Et humiliatum est in laboribus cor eorum; infirmati sunt, nec fuit qui adjuvaret.
13. Et clamaverunt ad Dominum cum tribulatione, et de necessitatibus eorum liberavit eos.
14. Et eduxit eos de tenebris et umbra mortis, et vincula eorum dirupit.
15. Confiteantur Domino misericordiae ejus, et mirabilia ejus filiis hominum.
16. Quia contrivit portas aëreas, et vectes ferreos confregit.

- Confitemini Domino quoniam bonus : quoniam in æternum [*h. sæculum*] misericordiae ejus.
- Dicant redempti [*al. qui redempti sunt*] a Domino : quos redemit de manu hostis.
- Et de terris congregavit eos, ab oriente et occidente : ab aquilone et mari.
- Erraverunt in solitudine, in deserta via : civitatem quæ habitaretur, non repperunt.
- Esurientes et sitientes : anima eorum in ipsis defeciebat.
- Et clamaverunt ad Dominum in tribulatione sua : de afflictione [*h. angustis*] eorum eripuit eos.
- Et duxit illos per viam rectam, ut venirent in civitatem habitabilem.
- Confiteantur Domino misericordiam ejus, et mirabilia ejus in filios hominum,
- Quia saturavit animam vacuum, et animam esurientem implevit bonis.
- Habitantes in tenebris et umbra mortis, alligatos inopia et ferro.
- Quia provocaverunt sermones Dei, et consilium Excelsi blasphemaverunt.
- Et humiliavit in labore cor eorum : corruerunt, et non erat qui adjuvaret.
- Et clamaverunt ad Dominum in tribulatione sua : de angustis eorum salvavit eos.
- Et eduxit eos de tenebris et umbra mortis, et vincula eorum dirupit.
- Confiteantur Domino misericordiam ejus, et mirabilia ejus in filios [*al. filiis*] hominum.
- Quia contrivit portas aëreas [*h. ostia aëra*], et vectes ferreos confregit.

PSALMUS CVI.

229

17. Suscepit eos de via iniquitatis eorum : propter injustitias enim suas humiliati sunt.
18. Omnem escam abominata est anima eorum, et appropinquerunt usque ad portas mortis.
19. Et clamaverunt ad Dominum cum tribulatione, et de necessitatibus eorum liberavit eos.
20. Misit verbum suum, et sanavit eos, et eripuit eos de interitionibus eorum.
21. Confiteantur Domino misericordiae ejus, et mirabilia ejus filiis hominum.
22. Et sacrificent sacrificium laudis, et annuntient opera ejus in exultatione.
23. Qui descendunt mare in navibus, facientes operationem in aquis multis.
24. Ipsi viderunt opera Domini, et mirabilia ejus in profundo.
25. Dixit, et stetit spiritus procellae, et exaltati sunt fluctus ejus.
26. Ascendunt usque ad caelos, et descendunt usque ad abyssos; anima eorum in malis tabescebat.
27. Turbati sunt, et moti sunt sicut ebrius, et omnis sapientia eorum devorata est.
28. Et clamaverunt ad Dominum cum tribulatione, et de necessitatibus eorum eduxit eos.
29. Et statuit procellam ejus in auram, et sileverunt fluctus ejus.
30. Et letati sunt quia siluerunt : et deduxit eos in portum voluntatis eorum.
31. Confiteantur Domino misericordiae ejus, et mirabilia ejus filiis hominum.
32. Et exallent eum in ecclesia plebis, et in cathedra seniorum laudent eum.
33. Posuit flumina in desertum, et exitus aquarum in sitim;
34. Terram fructiferam in salsuginem, a malitia inhabitantium in ea.
35. Posuit desertum in stagna aquarum, et terram sine aqua in exitus aquarum.
36. Et collocavit illic esurientes, et constituerunt civitatem habitationis.
37. Et seminaverunt agros, et plantaverunt vineas, et fecerunt fructum nativitatis.
38. Et benedixit eis, et multiplicati sunt nimis, et jumenta eorum non minoravit.
39. Et pauci facti sunt, et vexati sunt a tribulatione malorum et dolore.
40. Effusa est contemptio super principes, et errare fecit eos in invio, et non in via.

- Stultus propter viam [*h. de via*], sceleris eorum, et propter iniquitates [*h. de iniquitatibus suis*] afflictos.
- Omnem cibum abominata est anima eorum, et accesserunt ad [*al. usque ad*] portas mortis.
- Et clamaverunt ad Dominum in tribulatione sua : de [*al. et de*] angustis eorum salvavit eos.
- Misit verbum suum, et sanavit eos : et salvavit de interitu eorum.
- Confiteantur Domino misericordiam ejus, et mirabilia ejus in filios [*h. filiis*] hominum.
- Et immolent hostias gratiarum [*h. confessionum*], et narrent opera ejus in laude.
- Qui descendunt mare in navibus : facientes opus [*al. operationes*] in aquis multis.
- Ipsi viderunt opera Domini, et mirabilia ejus in profundo.
- Et dixit, et surrexit [*h. statuit*] ventus tempestatis, et elevavit gurgites ejus.
- Ascendunt in caelum, et descendunt in abyssos : anima eorum in afflictione [*h. malo*] consumitur.
- Obstupuerunt, et intremuerunt quasi ebrius : et universa sapientia eorum absorpta est.
- Clamaverunt autem ad Dominum in tribulatione sua, et de angustis eorum eduxit eos.
- Statuit [*h. suscitavit*] turbinem in tranquillitatem, et silebunt fluctus ejus.
- Letabuntur, quoniam quieverunt, et deducet eos ad portum quem voluerunt.
- Confiteantur Domino misericordiam ejus, et mirabilia ejus in filios hominum.
- Et exallent eum in ecclesia populi, et in cathedra seniorum laudent eum.
- Ponet flumina in desertum, et fontes [*h. exitus*] aquarum in sitim :
- Terram fructiferam in salsuginem : praë malitia habitatorum ejus.
- Ponet desertum in paludes aquarum, et terram inviam in fontes [*h. exitus*] aquarum.
- Et collocavit ibi esurientes : et fundabunt urbem ad habitandum.
- Et serent agros, et plantabunt vineas : et facient fruges germina [*al. gemina*].
- Et benedixit eis, et multiplicabuntur nimis, et pecora [*h. jumenta*] eorum non immineuntur.
- Imminuta sunt autem et afflicta, propter angustiam mali et doloris.
- Et effundet despectionem super principes, et errare eos faciet in solitudine devia [*h. inani*].

41. Et adjuvit pauperem de inopia, et posuit sicut oves familias.

42. Videbunt recti, et lætabuntur; et omnis iniquitas oppilabit os suum.

43. Quis sapiens, et custodiet hæc, et intelliget misericordias Domini?

Et sublevabit pauperem de inopia, et ponet quasi gregem [h. oves] familias.

Videbunt recti, et lætabuntur: et omnis iniquitas contrahet os suum.

Quis sapiens, et custodiet hæc, et intelliget misericordias Domini?

Argumentum. — « Nobis sic videtur, Psalmum hunc compositum fuisse tum demum, postquam Judæi ex Babylonia primum, deinde et aliunde ex variis regionibus, velut ex Ægypto, Arabia, etc., quo olim, turbato reipublice statu, vel ultro profugissent, vel per vim hostium abducti essent, reduces in patriam facti, rem etiam publicam et familiarem atque domesticam feliciter instaurare cepissent. Hos igitur esse, quos ad gratias Jovæ persolvendas excitet auctor, » Schnurrerus. Strophæ cum proœmio sex: vers. 1-3, gratias agant Jovæ Judæi de exilio revocati; vers. 4-9, qui postquam sedibus expulsi summa inopia conflictati erant, restituti sunt a Deo in rem familiarem; vers. 10-16, qui ex carcere et vinculis in libertatem vindicati; vers. 17-22, qui ex presentissimo mortis periculo erepti; vers. 23-32, qui ex immani procella salvi in portum deducti; vers. 33-49, gratias agant, quod terra, quum vastata penitus incolisque orbata jacuisset, recepit nunc colonos suos, atque ad pristinam culturam ubertatemque rediit. Quæ proœmium sequuntur quatuor strophæ. Itæ sunt conformata, ut partibus suis singulis inter se respondeant. Primo loco videlicet certum genus calamitatis exponitur (vers. 4 seq., 10-12, 17 seq., 23-27); secundo, auxilium divinum precibus efflagitatum commemoratur (vers. 6 seq., 13 seq., 19 seq., 25-30); tertio, ad gratias Deo peragendas exhortatio subiungitur (vers. 8 seq., 15 seq., 21 seq., 31 seq.).

1. « Laudate Jovam, nam benignus est, nam in perpetuum *manet* gratia ejus. »
2. Sic dicant redempti Jovæ, quos redemit a manu oppressoris,
3. Atque e terris collegit, ab oriente et ab occidente, a septentrione et a mari.
4. Errarunt per desertum, per solitudinem viæ (inviam), urbem habitationis (ubi habitare possent) non invenerunt.
5. Esurientes et sitientes *fuerunt*, anima eorum in iis elanguit,
6. Et clamaverunt ad Jovam in angustiis, *quæ iis erant*, ex angustiis eorum eripuit eos.
7. Et ingredi fecit eos viam rectam, ut venirent in urbem habitationis.
8. Celebrent (homines illi) Jovæ gratiam ejus, et mirabilia ejus filiis hominum:
9. Nam satiavit animam appetentem, et animam esurientem replevit bono (bonis).
10. Incolæ tenebrarum et umbræ mortis, captivi miseriæ et ferri;
11. Nam repugnarunt verbis Dei, et consilium Altissimi spreverunt;
12. Et depressit ærumnis animum eorum, labarunt, neque fuit adjutor;
13. Et clamaverunt ad Jovam in angustiis suis, ex angustiis eorum liberavit eos.
14. Et eduxit eos e tenebris et umbra mortis, et vincula eorum dirupit:

15. Celebrent Jovæ gratiam ejus, et mirabilia ejus filiis hominum:

16. Quod confregit januas æneas, et vectes ferreas concidit.

17. Stulti propter viam (agendi rationem) suam desciscitent (a Jovæ), et propter delicta sua afflictos se reddiderunt.

18. Omnem cibum abominata est anima eorum (præ mœrore), et pervenerunt ad portas mortis.

19. Et clamaverunt ad Jovam in angustiis suis, ex angustiis eorum liberavit eos.

20. Misit verbum suum et sanavit eos, et eripuit eos e foveis (morbis lethiferis eorum):

21. Celebrent Jovæ gratiam ejus, et mirabilia ejus hominibus;

22. Et sacrificent sacrificia gratiarum, et enarent opera ejus voce læta.

23. Qui descenderunt in mare navibus, qui fecerunt opus in aquis magnis;

24. Illi viderunt opera Jovæ, et mirabilia ejus in profundo.

25. Et dixit, et surgere fecit ventum procellæ (procellam), et *procella* sustulit in altum fluctus ejus (maris).

26. Ascendunt in cælum (navigantes), descendunt in abyssos, anima eorum in malo (tanto discrimine) colliquescit.

27. Vertigine corripiuntur et titubant sicut ebrius, et omnis sapientia eorum perit.

28. Et clamaverunt ad Jovam in angustiis suis, atque ex angustiis eorum eduxit eos.

29. Subsistere fecit procellam in auram lenem, et siluerunt fluctus eorum.

30. Et lætati sunt, quod con siderunt *fluctus*, et duxit eos *Jovæ* in portum desiderii eorum:

31. Celebrent Jovæ gratiam ejus, et mirabilia ejus hominibus.

32. Et *laudibus* efferant eum in cœtu populi, et in consessu seniorum laudent eum.

33. Posuit flumina (loca prius irrigata) in desertum, et fontes aquarum in terram sitientem,

34. Terram frugiferam in salsam (sterilem), propter pravitatem eorum, qui habitaverunt in ea.

35. Posuit desertum in stagnum aquarum, et terram aridam in fontes aquarum.

36. Et habitavit fecit ibi esurientes, et erexerunt urbem (urbes) habitationis.

37. Et conserunt agros, et plantarunt vineas, et fecerunt (agri et vineæ) fructum proventus *anna*.
38. Et benedixit eos, et aucti sunt valde, et iumenta eorum non minuit (auxil).
39. Et pauci facti sunt *Babylonii*, et depressi (a Cyro), oppressione, calamitate et ærumnis.
40. Effudit contemptum in principes, et errare fecit eos in vastitate invia.
41. At exultit pauperem (Israelitas) ex miseria, et fecit gregis instar (*numerosas*) familias.
42. Videant *id* recti et lætentur, et omnis pravitas claudat os suum.
43. Sed quis est sapiens, ut observet hæc, et intelligat misericordias Jovæ?

NOTE.

Vers. 3. *A mari* : intellige maris mediæ partem ad Africum, i. e. *Ægyptum* versus sitam, quæ plaga commode opponitur septentrioni. — Vers. 4. *Solitudinem viæ* : Hengstenberg, per *solitudinem iter* fecerunt; alii post Vulg. *dereq* cum *urbem* jungunt. — Vers. 9. *Appetentem*, a rad. *shagaq*, *discurrit*, *avidus fuit*; Maurer, *silentem*. — Vers. 10. *Predicatum inest* vers. 15. Alii autem vers. 10 repetunt *sic dicant* vers. 2. *Miseria et ferri*, hendiads, pro *ferri ærumnos*. — Vers. 20. *Misit*, etc. i. e. jussit ut sanarentur. — Vers. 23. *Opus*, mercaturam, vel operam navalem simpliciter. — Vers. 29. *Aurum tenem* : ita Hengstenberg; Maurer, *in silentium*, ita ut sileret. *Eorum*, puta marium, aquarum; alii : navigantium, puta qui eos opprimebant. — Vers. 33 et 34 de *Babylonia* accipit Hengstenberg; sed rectius cum Maurero et aliis accipe de terra *Cananæa*, quæ, deductis in *Babyloniam* incolis, vasta atque inculca relicta est, deinde, redditis colonis, novam induit faciem, ut mox dicitur. — Vers. 39. Non male alii, ut Schnurrenus, vers. 39-40, de *Israelitis* quoque intelligunt, redduntque in plusquamperfecto : *Et qui pauci facti erant*, etc. — Vers. 43. Maurer, *quis est sapiens? hic observet hæc, et attendat*, etc.

BELLARMINI EXPLANATIO.

PSALMUS CVI.

TITULUS ET ARGUMENTUM.

A' e' u' a.

Titulus est, *Alleluia*, quam vocem codices hebræici nunc habent in fine Psalmi superioris; sed Septuaginta interpretes ponunt eam initio hujus Psalmi, quoniam in suis codicibus hebræicis invenerunt. Recte autem titulus Psalmi est *alleluia*, id est, *laudate Dominum*, quoniam in hoc Psalmo laudatur primo misericordia Dei, qua liberat homines a quatuor communibus miseriis, quas paulo post enumerabimus, et ideo quater repetuntur duo versiculi : « Clamaverunt ad Dominum, cum tribularentur, et de necessitatibus eorum liberavit eos, » et « confiteantur Domino misericordiam ejus, et mirabilia ejus filiis hominum. » Deinde in altera parte Psalmi laudatur omnipotentia Dei, quæ solo nutu mutat rerum naturas. Dissensio quidem est inter expositores de quatuor illis miseriis : alii enim volunt eas esse corporales, et ad populum Hebræorum proprie pertinere. Alii existimant corporales esse, sed pertinere ad humanum genus universum : non ad solos Judæos. Alii spirituales esse censent, et liberationem ab illis esse propriam electorum. Alii denique spirituales esse dicunt, et liberationem ad omnes pertinere. Sed videtur sententia ista facile posse ad concordiam redigi, si dicamus ad litteram de miseriis corporalibus agi, mystice de spiritualibus, et ad genus humanum universum pertinere : sed exempla poni in iis rebus, quæ populo Hebræorum proprie contigerunt; liberationem vero perfectam ad solos electos, imperfectam ad omnes pertinere.

EXPLICATIO PSALMI.

- Vers. 1. 1. CONFITEMINI DOMINO QUONIAM BONUS : QUONIAM IN SÆCULUM MISERICORDIA EJUS.
- Vers. 2. 2. DICANT, QUI REDEMPTI SUNT A DOMINO, QUOS REDEMIT DE MANU INIMICI, ET DE REGIONIBUS CONGREGAVIT EOS.
- Vers. 3. 3. A SOLIS ORTU ET OCCASU, AB AQUILONE ET MARI.

Hæc est præfatio totius Psalmi, in qua David hortatur omnes qui experti sunt misericordias Domini, ut confiteantur laudes Domini, ac potissimum confiteantur ipsi Domino, quod ipse sit vere bonus et misericors, et misericordia ejus nunquam deficiat. Et quidem maxime proprie invitât fideles, quos redemit sanguine Unigeniti sui de manu inimici potentissimi, a quo captivi tenebantur ad ipsius voluntatem, id est, principis tenebrarum; quosque congregavit in unum populum, in unam Ecclesiam, in unum regnum filii dilectionis suæ, non ex *Ægypto*, vel *Babylone*, ut olim Hebræos, sed « ab ortu solis et occasu, ab aquilone et mari, » id est, a quatuor mundi partibus, sive ex toto orbe terrarum, juxta illud *Joan. cap. x, 46* : « Alias oves hæc que non sunt ex hoc ovili, et illas oportet me adducere, et vocem meam audient, et fiet unum ovile, et unus Pastor; » et *Joan. xi* : « Quia Jesus moriturus erat pro gente, et non solum pro gente, sed et filios Dei, qui erant dispersi, congregaret in unum. » Quamvis autem maxime proprie invitentur fideles, sive ex Hebræis, sive ex gentibus : tamen invitantur etiam generaliter omnes homines, quos quocumque loco et tempore liberavit Dominus de quacumque vexatione : nam redemptio in Scripturis accipitur passim pro liberatione, etiamsi non fiat pretio interveniente; item quos liberavit de manu, id est, potestate cujuscumque inimici; denique quos liberavit de quocumque exilio, de quacumque dispersione, de quacumque extremitate terræ, et revocavit in patriam, atque ad populum suum congregavit. Porro illa descriptio a solis ortu et occasu, ab aquilone et mari, continet, ut notum est, longitudinem et latitudinem terre : nam longitudo incipit ab ea regione unde oritur sol, et desinit in eam, ubi sol occidit; latitudo incipit ab ea parte unde fiat ventus, qui dicitur Aquilo, et desinit in eam, quæ alluitur mari magno, quod Oceanus vocatur; quæ pars australis etiam dici solet, quia ventus Austus, Aquiloni oppositus, inde oritur.

- Vers. 4. 4. ERRAYERUNT IN SOLITUDINE, IN INAQUOSO, VIAM CIVITATIS HABITACULI NON INVENERUNT.
- Vers. 5. 5. ESURIENTES ET SITIENTES : ANIMA EORUM IN IPSIS DEFEUIT.
- Vers. 6. 6. ET CLAMAYERUNT AD DOMINUM CUM TRIBU-

LARENTUR, ET DE NECESSITATIBUS EORUM ERIPUIT EOS.

7. ET DEDUXIT EOS IN VIAM RECTAM, UT IRENT IN CIVITATEM HABITATIONIS.

8. CONFITEANTUR DOMINO MISERICORDIÆ EJUS, ET MIRABILIA EJUS FILIIS HOMINUM.

9. QUIA SATIAVIT ANIMAM INANEM : ET ANIMAM ESURIENTEM SATIAVIT BONIS.

Hæc est prima pars Psalmi, in qua explicatur liberatio a prima miseria. Quatuor sunt miseriae communes corporales, et quatuor etiam spirituales. Corporales miseriae sunt primo, fames et sitis, quæ oriuntur a sterilitate terræ, vel penuria pluviæ cœlestis, id est, a principio extrinseco naturali : secundo, captivitas, quæ oritur ab aliena violentia, id est, a principio extrinseco voluntario; tertio, morbus, sive agrotatio, quæ oritur ab interna mala constitutione, id est, a principio interno naturali; quarto, periculum naufragii, quod oritur a principio externo naturali, id est, ab impulsu ventorum, et a principio interno voluntario, id est, a curiositate hominum, qui non contenti solido elemento terræ, per liquidum etiam iter facere voluerunt. Miseriae quatuor spirituales eæ sunt, quæ a theologis dicuntur vulnera nature, relicta in nobis ex peccato originali, ignorantia in mente, concupiscentia in appetitu concupiscibili, infirmitas in appetitu irascibili, et malitia in voluntate : quorum vulnere contraria sunt, prudentia in mente, temperantia in appetitu concupiscibili, fortitudo in irascibili, justitia in voluntate, quæ dicuntur virtutes quatuor cardinales. Vide S. Thomam in part. II, *Quest. LXXXV*, art. 3. Igitur in hac prima parte Psalmi cantatur a Propheta misericordia Dei, liberans a prima miseria tam corporali, quam spiritali. Videtur autem alludere ad famem et sitim, quam passi sunt Hebræi in deserto; sed tamen doctrina communis est, atque ad omnes pertinens, ut supra diximus : sic igitur ait : « Erraverunt in solitudine, in inaquoso, » id est, multi homines querentes patriam suam erraverunt aliquandiu per inviam et inaquosam solitudinem, quod Judæis contigit per annos quadraginta; « et viam civitatis habitaculi non invenerunt, » id est, longo tempore vagantes non inveniebant viam, quæ ducit ad civitatem propriæ habitationis, ubi tuto habitare, et requiescere possent. « Esurientes et sitientes, anima eorum in ipsis defecit, » id est, erraverunt in solitudine esurientes et sitientes, quia neque panis ibi reperitur, neque aqua : et ideo anima, id est, vita eorum in ipsis præ fame et siti deficiebat. « Et clamaverunt ad Dominum, cum tribularentur, » id est, deficiente omni humano auxilio conversi sunt ad implorandum ad-

Quatuor sunt miseriae communes corporales, et quatuor spirituales.

juriorum Dei; « et de necessitatibus eorum eripuit eos, » id est, non defuit invocatus Deus, sed pro innata sibi misericordia liberavit eos. « Et deduxit eos in viam rectam, ut irent in civitatem habitationis; » id est, hoc modo eripuit eos de necessitatibus suis, quoniam ostendit eis viam rectam, imo in eam eos deduxit, ut per eam brevi itinere pervenirent ad civitatem suae habitationis. « Confiteantur Domino misericordiae ejus, » id est, justum est igitur ut tanta beneficia misericorditer praestita hominibus, confiteantur Deo laudem, sive agnoscantur ab omnibus, ut vere beneficia Dei. « Et mirabilia ejus filiis hominum, » id est, mirabilia opera Dei exhibita filiis hominum ad eorum liberationem, confiteantur Deo auctori laudem suam. In textu hebraico clarius habetur, *confiteantur Domino misericordiam ejus*, id est, homines liberati confiteantur Domino misericordiam ejus. Textus graecus utroque modo intelligi potest, cum vox *δὲ* possit esse tam in casu nominandi, quam accusandi: sed res non est magni momenti. « Quia satiavit animam inanem, » id est, quia mirabili modo alimoniam paravit in solitudine, et inde replevit animam inanem, homines videlicet jejunos; « et esurientes saturavit bonis, » id est, et eosdem homines valde esurientes non solum pavit, sed etiam satiavit optimis cibis, pane de caelo angelorum manibus allato. Haec omnia, ut dixi, de cibo corporali Judeis praestito possunt satis commode exponi; sed non dubium est quin hoc exemplo docere velit Propheta, omnes alios, qui de errore viae et a miseria famis et sitis liberantur, a Deo liberari et misericordiae ejus gratias debere. Neque dubium esse potest quin Propheta respexerit praecipue ad ignorantiam salutis, qua plurimi laborant, et quasi extra viam in deserto vagantur, esurientes et sitientes veritatis cognitionem, fontem sapientiae et prudentiae. Omnes enim naturaliter bonum appetunt; neque ullus est, qui non optet beatitudinem, ac per hoc etiam notitiam viae, quae ad illam ducit; sed tamen plurimi praecipue cogitatione et concupiscentia temporalium honorum, beatitudinem quaerunt ubi non est, imo etiam beatitudinem esse opinantur eam, quae vere non est; et ignorant finem, viam quoque ad eum ignorare coguntur. Ita vagantes et errantes civitatem verae habitationis non inveniunt, et semper esuriunt ac sitiunt, quia bona terrena, exigua et temporalia eum sint, desiderium animae immortalis, et capacis infiniti boni, satiare nullo modo possunt. Sed hi, quos Deus redemit de manu inimici et de variis regionibus congregavit, ex magno misericordiae divinae munere agnosere incipientes caecitatem suam, clamant ad Dominum, et exaudiuntur ab eo; diriguntur in viam rectam quae ducit ad civitatem; intelligunt finem ultimum esse regnum Dei, et medium ad finem esse justitiam ejus; inde esurientes et sitientes justitiam, ad eam gratiae currunt: eoque fonte in-

Omnis naturaliter bonum appetunt.

terim refecti ad civitatem caelestem perveniunt, ubi replentur et satiantur bonis omnibus, ut nunquam amplius esuriant, neque sitiunt in aeternum.

10. SEDENTES IN TENEBRIS ET UMBRA MORTIS, Vers. 10.
VINCITOS IN MENDICITATE ET FERRO.

11. QUIA EXACERBAVERUNT ELOQUIA DEI, ET Vers. 11.
CONSILIUM ALTISSIMI IRRITAVERUNT.

12. ET HUMILIATUM EST IN LABORIBUS COR EO- Vers. 12.
RUM: INFIRMATI SUNT, NEC FUIT, QUI ADJUVARET.

13. ET CLAMAVERUNT AD DOMINUM, CUM TRIBU- Vers. 13.
LARENTUR; ET DE NECESSITATIBUS EORUM LIBERAVIT EOS.

14. ET EDUXIT EOS DE TENEBRIS, ET UMBRA Vers. 14.
MORTIS: ET VINCULA EORUM DISRUPIT.

15. CONFITEANTUR DOMINO MISERICORDIAE EJUS, Vers. 15.
ET MIRABILIA EJUS FILIIS HOMINUM.

16. QUIA CONTRIVIT PORTAS AERAS, ET VECTES Vers. 16.
FERREOS CONFREGIT.

Haec est altera pars, in qua proponitur liberatio a secunda miseria tam corporali, quam spirituali. Secunda miseria corporalis est captivitas, per quam miseri homines clauduntur in obscuris carceribus, alligati vinculis, et onerati ferro. Et videtur Propheta alludere ad captivitatem Hebraeorum sub diversis persecutoribus tempore Judicium, vel etiam tempore Pharaonis: David enim in Psalmis non multum laborat, ut historias ordine temporum commemoraret; sed tamen haec eadem transferri et accommodari possunt omnibus captivis, et in vinculis et compedibus constitutis, quos misericordia Domini postea liberavit. Explicemus verba: « Sedentes in tenebris et umbra mortis, vincitos in mendicitate et ferro, » id est, novi alios, qui capti ab hostibus, et tetrus carceribus inclusi sedebant in tenebris, et tenebris valde densis, quales significantur in Scripturis per umbram mortis, ut diximus in explicatione Psalmi xxii, vers. 4, et Psalmi xliii, vers. 21; qui simul erant alligati vinculis, redacti ad mendicantem, et onerati ferreis catenis et compedibus. Illud, *sedentes*, cum sit accusativus casus, non habet unde regatur. Ideo supplendum *novi*, ut aliquid simile: nam quod alii dicunt, jungi posse cum verbo precedente, *satiavit bonis*, vel cum sequente *liberavit*, nimis durum mihi esse videtur. Illud, *vincitos in mendicitate et ferro*, existimo legendum cum distinctione, ut tria sint membra, et sensus sit: *Sedentes vincitos, sedentes in mendicitate et sedentes in ferro*, id est, in compedibus ferreis. « Quia exacerbaverunt eloquia Dei, et consilium Altissimi irritaverunt, » id est, merito traditi fuerant in captivitatem, et afflicti carcere, tenebris, vinculis, mendicitate et compedibus, quoniam non obtemperaverunt praeceptis Dei, et consilium ejus contempserunt. *Exacerbare eloquia Dei*, significat hoc loco, *ad iram provocare Deum loquen-*

Quid sit tem, sive precipientem, quod facit, qui praecepta ejus non servat. Potest etiam dici, exacerbare eloquia Dei, qui provocat ad iram ipsa Dei praecepta: quemadmodum enim praecepta Dei coronant observantes, ita puniunt praevicantes; ac per hoc, qui praecepta praevicantur, provocat adversus se ipsa praecpta. Itaque in his verbis figura quadam necessario admittenda est, vel in verbis eloquia Dei, quae accipiuntur pro Deo loquente et praecipiente; vel in verbo exacerbaverunt, quasi eloquia, id est, praecepta Dei dicantur provocari ad iram, dum praevicantes puniunt. Similis est figura in verbis sequentibus, et consilium Altissimi irritaverunt: nam vel consilium Altissimi accipiendum est pro ipso Deo altissimo beneconsulente, quem irritaverunt, id est, ad iram concitaverunt, qui consilio ejus adversati sunt; vel irritaverunt positum est pro contempserunt, sive spreverunt; qui enim aliquem contemnit, hoc ipso eum irritat, id est, provocat ad iram. « Et humiliatum est in laboribus cor eorum, » id est, superbia cordis eorum humiliata est ob labores captivitatis, vinculorum et compedum. Captivi enim, velint nolint, humiles esse coguntur. « Infirmati sunt, nec fuit qui adjuvaret, » id est, debiles facti sunt, ut non possent resistere adversariis. « Neque fuit qui eos juvaret, » ne ab hostibus caperentur et captivi abducerentur: et in ipsa captivitate duriter haberentur. « Et clamaverunt ad Dominum, cum tribularentur, » etc. Hic jam ponitur imploratio divini auxilii et liberatio, tum a carcere tenebroso, tum a vinculis et compedibus. Ac ut ostendat magnitudinem beneficii, addit: « Contrivit portas aeras, et vectes ferreos confregit. » Quia metaphora significatur liberatio a captivitate tali, qualis est eorum qui clausi sunt intra portas aeras, quarum vectes ferrei sunt, ita ut non nisi maxima vi reserari possint. In summa describitur liberatio a captivitate durissima et maxima. Porro secunda spiritualis miseria est concupiscentia rerum terrenarum id est, honorum, opum, voluptatum, quae concupiscentia instar catenae et vinculorum ac compedum hominem ita constringit, ut quamvis non ignoret veram felicitatem esse quaerendam in Deo, et mortificanda esse membra, quae sunt super terram: tamen captivus maneat, et progredi non possit, nisi gratia Dei vincula illa dirumpat. Inilium liberationis duendum est ab humilitate, ut homo intelligens captivitatem suam, et debilitatem virium suarum, humiliatum habens cor in laboribus, et videns non esse alium, qui adjuvet, praeter unum caelestem Patrem, corde contrito et humiliato cum intimo gemitu dicat: « Domine, vim patior, respice et miserere. Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis hujus? » ut clamet Apostolus Rom. xii. Aderit enim sine dubio misericordia Patris, et educet vinculum de carcere, et vincula dirumpet, ut homo per gratiam Dei liberatus cum laetitia dicat: « Diru-

Secunda spiritualis miseria.

pisti, Domine, vincula mea, tibi sacrificabo hostiam laudis, » *Psalm. cxv*. Vide exemplum hujus liberationis, maxime a concupiscentia carnalium voluptatum, in S. Augustino, in fine libri VIII et in principio libri IX *Confessionum*.

17. SUSCEPIT EOS DE VIA INIQUITATIS EORUM: Vers. 17.
PROPTER INJUSTITIAS ENIM SUAS HUMILIATI SUNT.

18. OMNEM ESCAM ABOMINATA EST ANIMA EO- Vers. 18.
RUM: ET APPROPINQUAVERUNT USQUE AD PORTAS MORTIS.

19. ET CLAMAVERUNT AD DOMINUM, CUM TRI- Vers. 19.
BULARENTUR: ET DE NECESSITATIBUS EORUM LIBERAVIT EOS.

20. MISIT VERBUM SUUM, ET SANAVIT EOS; ET Vers. 20.
ERIPUIT EOS DE INTERITIONIBUS EORUM.

21. CONFITEANTUR DOMINO MISERICORDIAE EJUS, Vers. 21.
ET MIRABILIA EJUS FILIIS HOMINUM.

22. ET SACRIFICIUM SACRIFICIIUM LAUDIS, ET Vers. 22.
ANNUNTIENT OPERA EJUS IN EXULTATIONE.

Haec est tertia Psalmi, in qua narratur tertia miseria corporalis, quae est morbus et languor gravissimus, qualis fuit filiorum Israel, cum percussit eos Dominus plaga magna per serpentes ignitos, ita ut plurimi continuo morerentur; sed cum clamarent ad Dominum, liberati sunt: et eodem modo quicumque a morbis et plagis variis cruciantur, sit Dominum serio ex corde, firma fide, et cum aliis requisitis invocaverint, sine dubio liberabuntur. Sed verba consideremus, atque ea praecipue, qua non sunt antea explicata. « Suscepit eos de via iniquitatis eorum; propter injustitias enim suas humiliati sunt. » Hic aliquid necessario subintelligendum est, ut: *Vidit Deus quosdam prostratos jacere, et suscepit eos*, id est, erexit de via iniquitatis eorum, in qua miseri jacebant; nam « propter injustitias suas humiliati sunt » usque ad terram. In hebraico textu legitur secundum versionem S. Hieronymi: *Stultos propter viam sceleris eorum*, pro eo quod nos habemus: « Suscepit eos de via iniquitatis eorum. » Sed vox *אָרִיכוֹ*, quae *stultos* significat, non videtur fuisse in libris antiquis quos habuerunt Septuaginta Interpretes; sed vox *אָרִיכוֹ*, quod est, *suscepit eos*; quamvis enim a radice *אָרִיכוֹ* in dictionariis deducatur *fortitudo, aries, cervus*, et alia id genus, tamen apud Septuaginta Interpretes ea vox etiam *suscipere* significat. Hinc enim in titulo *Psal. xxi*, posuerunt *pro susceptione*, quod est in hebraeo, *אָרִיכוֹ*; et sane major fides habenda est Septuaginta Interpretibus, quam omnibus dictionariis. « Omnem escam abominata est anima eorum, et appropinquerunt usque ad portas mortis. » Hoc demonstrat gravissimum morbum, qui cum cibum non admittat, quo vita sustentatur, mors imminet necesse est. « Misit verbum suum, et sanavit eos: » explicat modum quo sanavit aegrotos illos, dicens eos

sanatos verbo, id est, jussu Domini, sive Dei voluntate, non a serpente aëneo, vel aliqua alia re creata; non quod res create, ut pharmaca et medicamenta cætera, nullam vim habeant, sed quia vim suam a Deo habent, et sine Dei cooperatione nihil efficere possunt. Deus autem sine illis solo verbo et imperio suo omnia sanare potest, et hoc modo intelligimus illud Sapp. xvi: «Etenim neque herba, neque malagma sanavit eos, sed tuus, Domine, sermo, qui sanat omnia.» Et paulo ante loquens de his qui per aspectum serpentis aëni curabantur a morsibus serpentum ignitorum: «Qui enim, inquit, conversus est, non per hoc quod videbat, sanabatur, sed per te omnium Salvatorum.» Ullur autem David figurata locutione, cum ait: «Misi verbum suum, etsanavit eos,» quasi verbum, sive imperium Dei sit persona aliqua de cælo missa ad sanandos ægrotos. Nisi forte predicare voluerit missionem Verbi incarnati ad homines, per quod plurimi sanati sunt a corporali morbo: et a morbo spirituali, id est, a peccato, nemo sanatur, nisi per ipsum. «Non enim est aliud nomen sub cælo datum hominibus, in quo oporteat nos salvos fieri,» ut dicitur Act. cap. iii. Tertia vero miseria spiritualis est infirmitas, sive debilitas et fragilitas humanæ naturæ per peccatum corruptæ. Multi sunt enim, qui satis intelligunt quid sit agendum, et cupiunt interdum illud perficere: sed vires non habent, vel infirmas habent, donec induantur virtute ex alto. Sæpe etiam tædio, vel languore quodam affecti, omnem cibum renuit anima eorum, quia quamvis jam eos neque error seducat, neque concupiscentia mala illicita: tamen non delectat eos verbum Dei, neque ad cælestia suspirare norunt; et periculum est ne fames eos, non ex inopia, sed ex fastidio perimat: neque levis aut rara hæc tentatio est. Ideo et isti clamare debent ad Deum, ut sanetur palatum cordis eorum, et assuescant læce divinæ consolationis concupiscere: et cum inceperint sapere, quæ sursum sunt, et gustare quam dulcis sit Dominus, non sibi hoc tribuant; sed «confiteantur Domino misericordias ejus: et sacrificent ei sacrificium laudis, et annuntient opera ejus in exultatione.» Divinum enim plane opus est, non humanum, cum homo, solis visibilibus et terrenis assuetus, incipit invisibilia et cælestia dulciter sapere et ardentius requirere.

- Vers. 23. **23. QUI DESCENDUNT MARE IN NAVIBUS, FACIENTES OPERATIONEM IN AQUIS MULTIS:**
 Vers. 24. **24. IPSI VIDERUNT OPERA DOMINI, ET MIRABILIA EJUS IN PROFUNDO.**
 Vers. 25. **25. DIXIT, ET STETIT SPIRITUS PROCELLE; ET EXALTATI SUNT FLUCTUS EJUS.**
 Vers. 26. **26. ASCENDUNT USQUE AD CAELOS, ET DESCENDUNT USQUE AD ABYSSOS; ANIMA EORUM IN MALIS TABESCEBAT.**

27. TURBATI SUNT, ET MOTI SUNT Sicut ebrius; Vers. 17. ET OMNIS SAPIENTIA EORUM DEVORATA EST.

28. ET CLAMAVERUNT AD DOMINUM, CUM TRIBULARENTUR; ET DE NECESSITATIBUS EORUM EDUXIT EOS. Vers. 28.

29. ET STATUIT PROCELLAM EJUS IN AURAM: ET SILUERUNT FLECTUS EJUS. Vers. 29.

30. ET LETATI SUNT, QUIA SILUERUNT: ET DEDUXIT EOS IN PORTUM VOLUNTATIS EORUM. Vers. 30.

31. CONFITEANTUR DOMINO MISERICORDIE EJUS, ET MIRABILIA EJUS FILII HOMINUM. Vers. 31.

32. ET EXALTENT EUM IN ECCLESIA PLEBIS, ET IN CATHEDRA SENIORUM LAUDENT EUM. Vers. 32.

Hoc est pars quarta Psalmi, in qua laudatur Deus ob liberationem periclitantium in mari. Huius miserie non occurrit exemplum in Scripturis ante tempora Davidis; sed post illa tempora habemus exemplum in lib. *Jona*, cap. i, et in Evangelio S. *Matt.* cap. viii et xiv, et in *Act.* cap. xxvii. Explicemus verba: «Qui descendunt mare in navibus, facientes operationem in aquis multis, ipsi viderunt opera Domini, et mirabilia ejus in profundo,» id est, qui navigant mare, ac per hoc operantur in aquis remigando, vel vela tendendo, vel contrahendo, experimento cognoscunt multa mirabilia opera Dei, quæ aliis plurimis nota non sunt, nisi forte ex relatione aliorum, videlicet quanta sit vis procelle, quanta elevatio undarum et fluctuum, quanta vastitas et profunditas maris, quam ingentia et frequentia mortis pericula, quantus denique timor, et horror invadat pectora hominum, etiam fortissimorum. Proprie autem dictum est, «qui descendunt mare in navibus;» non enim, ut quidam interpretes Psalmorum hoc loco ait, ratione probatum est alius esse mare, quam terram: sed contra, probatum est manifesta demonstratione inferius esse mare, quam terram, quoniam aliqui terram operiret aqua, cum natura sua ad loca semper decliviora descendat. «Dixit, et stetit spiritus procelle,» id est, dixit Deus, et dicendo jussit ut ventus procelle existeret, et continuo procella obediens Creatori stetit, id est, exsistit, exsurrexit, exorta est: non enim stetit, hoc loco, significat quietem, sed exortum est; inde «exaltati sunt fluctus ejus,» id est, maris; et «ascendunt usque ad caelos, et descendunt usque ad abyssos,» poetica hyperbole est: quomodo etiam latinus Poeta dixit: «Fluctusque ad sidera tollit.» «Anima eorum in malis tabescebat,» id est, iis visis anima navigantium, spiritus videlicet vitalis, vigor omnis in ipsis existens præ timore et horrore tabescebat. «Turbati sunt et moti sunt sicut ebrius, et omnis sapientia eorum devorata est.» Apteris similitudinibus describit Propheta quid animi gerant homines imminente naufragio: nam neque vires, neque consilium suppetit. Va-

collant pedes, mutat iudicium, imo omnis sapientia, id est, ars et peritia navigandi, a timore nimio quasi absorpta videtur. «Et clamaverunt ad Dominum,» et hic est versus intercalaris, supra explicatus, et versiculi sequentes facillimi sunt; nisi forte aliquem moveat illud, «et statuit procellam in auram,» quod significat Deum conversisse ventum furiosum in ventum placidum, sive tempestatem in tranquillitatem, ut magis proprie sonat vox hebraica *צפצפה*. Illud, *stetit*, ex voce hebraica *צפ*, significat proprie, *surgere fecit*, id est, fecit ut procella surgeret in auram, hoc est, mutaretur in auram lenem, sive, ut paulo ante dixi, in tranquillitatem. Jam vero quarta miseria spiritualis est, ut supra diximus, malitia voluntatis, quæ præcipue sita est in superbia, quæ regina est vitiorum. Et vere cum ventus superbiae exagitare incipit mare cordis humani, tunc extolluntur fluctus desideriorum usque ad caelum; notæ sunt voces illius, qui est rex super omnes filios superbiae: «In caelum ascendam, super astra dei exaltabo solum meum; ascendam super altitudinem nubium, similis ero Altissimo,» *Isai.* xiv. Ab illo didicerunt antiqui gigantes turrim Babel edificare, quæ caelum contingeret, *Gen.* cap. xi. Horum nepotes sunt, qui regna regnis, et imperia imperiis adjuvare satagunt, neque ullus est finis cupiditatis eorum: quod si illi ipsi intrarent in corda sua, et attente considerarent quantis cogitationum, suspensionum, timorum, desideriorum, præsumptionis quoque et desperationis procellis continuo agitentur, et tandem demergantur in abyssum: sine dubio clamarent ad Dominum, et ipse misericors et pius de tantis periculis liberaret eos: mitteret enim spiritum Filii sui in corda eorum, ut doceret eos mansuetudinem et humilitatem, et eo modo sedatis fluctibus desideriorum inveniret requiem animabus suis, et deducerentur in portum voluntatis suæ, id est, in portum tranquillitatis, quem omnis homo naturaliter cupit. Et quoniam hoc est maximum beneficium misericordie Dei, jure optimo cantarent: «Confiteantur Domino misericordie ejus, et mirabilia ejus filiis hominum. Et exaltent eum,» Deum videlicet, «in ecclesia plebis,» id est, in cætu populi totius congregati ad laudes Domini celebrandas, et non solum in cætu plebis, sed etiam «in cathedra seniorum,» id est, in consessu majorum, principum videlicet populi, et sapientium senatorum, «laudent eum.»

Vers. 33. **33. POSUIT FLUMINA IN DESERTO, ET EXITUS AQUARUM IN SITIM.**

Vers. 34. **34. TERRAM FRUCTIFERAM IN SALSUGINEM, A MALITIA INHABITANTUM IN EA.**

Hæc est altera pars hujus Psalmi, in qua post decantatas misericordias Domini in depulsionem quatuor miseriarum, laudat Deum ab omnipotentia et providentia, qua naturas rerum aliquando permutat; qua mutatione manifeste indicat se ve-

rum et solum esse illarum conditorem et gubernatorem. Ac primum dicit Deum aliquando «posuisse flumina in deserto, et exitus aquarum in sitim,» id est, quando illi placuit, siccare flumina, et fecisse ut, ubi rivi aquarum abundanter decurrebant, ibi fieret desertum aridum et siticulosum. «Terram quoque fructiferam vertisse in salsuginem,» id est, in terram sterilem, qualis est terra operata sale, «a malitia in habitantium in ea,» id est, in peccata peccati eorum qui terram illam incolebant. Exemplum hujus mutationis habemus in *Genes.* xiii, ubi dicitur: «Elevatis Lot oculis vidit omnem terram circa regionem Jordanis, quæ universa irrigabatur, antequam subverteret Dominus Sodomam et Gomorram, sicut paradisi Domini;» hanc vero terram irriguam et fructiferam, instar paradisi, Deus sulphure et igne de cælo demisso totam siccat, et sempiterna sterilitate damnavit, ut legitur in eodem libro, cap. xix.

Vers. 35. **35. POSUIT DESERTUM IN STAGNA AQUARUM, ET TERRAM SINE AQUA IN EXITUS AQUARUM.**

Vers. 36. **36. ET COLLOCAVIT ILLIC ESURIENTES, ET CONSTITUERUNT CIVITATEM HABITATIONIS.** Vers. 36.

Vers. 37. **37. ET SEMINAVERUNT AGROS, ET PLANTAVERUNT VINEAS, ET FECERUNT FRUCTUM NATIVITATIS.** Vers. 37.

Vers. 38. **38. ET BENEDEXIT EIS, ET MULTIPLICATI SUNT NIMIIS; ET JUMENTA EORUM NON MINORAVIT.** Vers. 38.

Hæc est altera mutatio in contrarium secundum quam Deus, quando voluit, «posuit desertum in stagna aquarum,» id est, fecit ut in locis desertis et arenibus existerent flumina; et terra, quæ erat sine aqua, abundaret rivis aquarum. Et in iis locis, alias incultis et desertis, fecit ut frequentes homines habitarent, civitates construerent, terram colerent, fructus inde perciperent, multiplicarentur denique valde tum homines tum jumenta ipsorum; hoc enim significat illud, *jumenta ipsorum non minoravit*, id est, fecit ut non esset exiguus numerus jumentorum, sed plenus et copiosus. Ad quam historiam respiciat hoc loco Propheta, non est adeo certum; nam fecit quidem Deus in deserto propter filios Israel ex rupe saxea nasci flumina, ut habemus *Num.* xi; sed non collocavit illic populum suum, neque sunt illic urbes edificatæ, neque seminati agri, neque plantatæ vineæ. In terra vero promissionis, collocavit quidem populum suum Deum; sed jam antea erant in ea terra flumina, urbes, agri culti et vineæ. Existimo igitur Prophetam respicere ad antiquas historias, et primordia propagationis generis humani post diluivum: quemadmodum enim mutavit terram Sodomorum ex irrigua et fertili in aridam et desertam, sic etiam in aliis locis fecit existere flumina, et edificari civitates, et coli campos, et plantari vineas, et propagari homines et jumenta. Quia vero Isaias propheta cap. xli hunc locum Psalmi notare videtur, cum

Genlilic.
tas arida
conversa
in stagna
aqua
rum.

ait : « Ponam desertum in stagna aquarum, et terram iniviam in rivus aquarum; » et verba Isaiæ a S. Hieronymo et aliis intelliguntur de gentilitate, quæ olim deserta et inculta, sine fide, sine lege, sine prophetis, sine sacerdotio, futura erat per Christum irrigua Spiritus Sancti donis; ideo totum hunc locum recte S. Augustinus in sensu vel literali, vel certe allegorico exponit de Synagoga Judeorum et Ecclesia gentium; Synagoga enim, quæ olim abundabat aquis verbi Dei, et veluti terra fecunda et culta proferebat prophetas et sacerdotes, et habebat altaria, sacrificia, miracula, visiones: nunc deserta et arida versa est in salsuginem, et his tribus caret: contra vero gentilitas, quæ deserta et inaquosa erat, conversa est in stagna aquarum, et facta est fecunda, ac fructibus omnium generum refertissima, id est, cepit esse populus Domini, Ecclesia Dei vivi, gens sancta, regnum sacerdotale, in quo solo verum est sacrificium, veri sacerdotes, vera miracula, vera sanctificatio, vera sapientia, denique Spiritus Sancti charismata omnia.

Vers. 39. 39. ET PACI FACTI SUNT, ET VEXATI SUNT A TRIBULATIONE MAJORUM, ET DOLORE.

Vers. 40. 40. EFFUSA EST CONTEMPTIO SUPER PRINCIPES, ET ERRARE FECIT EOS IN INVIO, ET NON IN VIA.

Vers. 41. 41. ET ADIUVIT PAUPEREM DE INOPIA, ET POSUIT SICUT OVES FAMILIAS.

Vers. 42. 42. VIDEBUNT RECTI, ET LETABUNTUR, ET OMNIS INIQUITAS OPELILABIT OS SUUM.

Docet nunc Propheta nihil in terris esse perpetuum aut stabile. Nam illi quos Deus aliquando benedixit, et benedicens multiplicavit, paulo post exigentibus peccatis eorum imminuti sunt et ad paucitatem redacti; et qui paulo ante florebant omnibus bonis, iidem cœperunt angustiis et persecutionibus premi: nec solum privatis hominibus hoc accidit, sed etiam principibus, quos Deus propter eorum peccata contemptibiles reddidit, quoniam sapientia ac prudentia eos privatos permisit in multis magnisque rebus errare. Sed eodem tempore non defuerunt viri probi, quos Deus sublevavit de inopia, et pavit, ac rexit ut proprias oves. Ex quo factum est per divinam providentiam, ut tandem viri iusti letarentur, et iniqui confusi remanerent. Hoc autem, quod dictum est generalim de providentia Dei erga genus humanum, potest etiam dici de providentia Dei speciali erga Ecclesiam, quæ brevi tempore crevit, et paulo post per schismata et hæreses imminuta est, et vexata atque afflicta; et principes ejus, id est, episcopi et sacerdotes, contemptibiles redditi, quia multi eorum longe recessissent a via majorum suorum, qui in omni sanctitate et iustitia populo suo prælerant. Cæterum, non sic imminuta est Ecclesia, quin multi etiam manserint tam ex principibus, tum ex privatis, tum ex sacerdotibus, tum ex laicis, viri sancti, quos Deus

bonis spiritualibus ditavit, et ut proprias oves ad optima pascula duxit et crescere fecit. Sed verba consideremus. « Et paci facti sunt, » id est, et postea cum multum crevisset, vicissim minui cœperunt. « Et vexati sunt a tribulatione maiorum et dolore, » id est, et cum aliquandiu prosperitate vigente læti fuissent, cœperunt vexari a tribulatione et dolore ob mala quæ illis advenērunt; illud enim, *maiorum*, non significat *maiorum hominum*, sed *maiorum rerum*, id est, calamitatum, eorumnarum, infortuniorum. « Effusa est contemptio super principes. » Recte editio Vulgata correctæ est hoc loco: nam vitio librorum legatur *contentio* in omnibus fere latinis codicibus. Sed ex textibus grecis et hebraicis, et ex lectione veterum Hieronymi, Augustini et aliorum certum est legi debuisse: « Effusa est contemptio; » accedit etiam quod hic idem versiculus legitur apud Job. cap. xii. vers. 21: « Effundit despectionem super principes; » et credibile est idem ex Job hunc versiculum accepisse. Gravis hæc pœna est, tum popolis, tum principibus, et magni criminis precedentis indicium, quando Deus effundit contemptum in principes, id est, providentia sua facit ut principes sive ecclesiastici, sive seculares, sint valde contemptibiles. Illud enim verbum, *effundit*, significat *abundantiam* sive *magnitudinem* contemptum; tunc enim laxatur disciplina, et omnia in deterius ruunt. « Et errare fecit eos in invio, et non in via: » hæc est causa contemptus, quia principes ob sua et populi peccata deserti lumine sapientiæ et gratiæ per devia incedunt, et non per vias rectas, id est, vitiose vivunt, exemplo malo populum scandalizant, vel etiam leges iniquas constituunt, favent malis, vexant bonos. Dicitur autem Deus eos errare facere, quia in pensam peccati non eos illuminat, neque bonam voluntatem eis inspirat. S. Augustinus in epist. 105 ad Siatum: Non obdurat Deus impartiendo malitiam, sed non impartiendo misericordiam; et tract. 33 in Joan. Sic excecatur, sic obdurat Deus deserendo, nec adjuvando, quod occulto iudicio facere potest, iniquo non potest; et lib. I ad Simplie. Quest. II: Non ab illo irrogatur aliquid, quo sit homo deterior, sed tantum quo sit melior non erogatur. Denique lib. De Gratia et Libero arbitrio, cap. xxiii: Quando auditis dicentem Dominum: « Ego Dominus seduxi Prophetam illum, » in eo quem seduci permittit, mala ejus merita credit. « Et adjuvit pauperem de inopia, » id est, sicut Deus superbos principes errare permittit et contemptibiles reddit: sic e contrario pauperes et humiles adjuvat, et de inopia sive temporalis, sive spirituali sublevat. « Et posuit sicut oves familias, » id est, posuit Deus familias pauperum iustorum sicut oves, ita ut eas et multiplicaverit, et in unum congregaverit, et pastorem eis dederit, et singulari providentia gubernaverit. « Videbunt iusti, et letabuntur, et omnis iniqui-

Magnum est dim-nom cum principes sive seculares, sive ecclesiastici eo tem-untur.

Dens quomodo obdatur?

tas oppilabit os suum, » id est, ex hac providentia Dei tandem fiet ut iusti letentur, et ex lætitia exultent et laudent Deum; « et omnis iniquitas, » id est, omnes iniqui obmutescant, nec audeant ullo modo contradicere. Id vero quamvis aliquando conspiciatur in particularibus iudiciis, tamen absolute et universe apparbit in iudicio universalis.

Vers. 43. 43. QUIS SAPIENS, ET CUSTODIET HÆC, ET INTELLIGET MISERICORDIAS DOMINI?

Hæc est conclusio totius Psalmi, in qua colligit Propheta ex dictis illum esse vere sapientem, qui observavit et custodiet in corde suo supra dictas vicissitudines rerum, et intelligit, quemadmodum in omnibus appareat ineffabilis misericordia Domini erga pios homines et timentes Deum; dicit autem: « Quis sapiens, » quoniam paucorum est ista sapientia, et stultorum infinitus est numerus.

V. v. — 1. Canticum Psalmi ipsi David.

V. s. h. — Canticum Psalmi David.

2. Paratum cor meum, Deus, paratum cor meum: cantabo, et psallam in gloria mea.

Paratum cor meum, Deus: cantabo, et psallam, sed et gloria mea.

3. Exsurge, gloria mea, exsurge, psalterium et cithara: exsurgam diluculo.

Consurge [h. *expurgare*], psalterium et cithara, consurgam mane [h. *expurgare diluculo*].

4. Confitebor tibi in populis, Domine, et psallam tibi in nationibus.

Confitebor tibi in populis, Domine, et cantabo te in nationibus [h. *psallam tibi in plebibus*].

5. Quia magna est super cœlos misericordia tua, et usque ad nubes veritas tua.

Quoniam magna super cœlos misericordia tua, et usque ad æthera veritas tua.

6. Exaltare super cœlos, Deus, et super omnem terram gloria tua:

Exaltare super cœlos, Deus: et super omnem terram gloria tua.

7. Ut liberentur dilecti tui. Salvum fac dextera tua, et exaudi me.

Ut liberentur dilecti tui: salva dextera tua, et exaudi me.

8. Deus locutus est in sanctuario suo: Exultabo, et dividam Sichimam, et convallem tabernaculorum dimetiar.

Deus locutus est in sanctuario suo: gaudebo: dividam Sichem [al. *Sicimam*], et vallem Socoth dimetiar.

9. Meus est Galaad, et meus est Manasse, et Ephraim susceptio capitis mei.

Meus est Galaad, meus est Manasse, et Ephraim hæreditas [h. *fortitudo*] capitis mei.

10. Moab lebes spei mee. In Idumæam extendam calcamentum meum; mihi alienigenæ amici facti sunt.

Juda dux [h. *legifer*] meus. Moab lebes pelvis mee.

Super Idumæam projiciam calcamentum meum: cum Philisthim fræderabor [h. *mihi Palæstina fræderabitur*].

Super Idumæam projiciam calcamentum meum: cum Philisthim fræderabor [h. *mihi Palæstina fræderabitur*].

11. Quis deducet me in civitatem munitam? quis deducet me usque in Idumæam?

Quis deducet me in civitatem munitam? quis deducet me usque in Idumæam?

12. Nonne tu, Deus, qui repollisti nos, et non exibis, Deus, in virtutibus nostris?

Nonne tu, Deus, qui projeceras nos, et non exieras, Deus, in exercitiis nostris?

13. Da nobis auxilium de tribulatione, quia vana salus hominis.

Da nobis auxilium in tribulatione: vana est enim salus ab homine.

14. In Deo faciemus virtutem: et ipse ad nihilum deducet inimicos nostros.

In Deo erimus fortes [faciemus virtutem], et ipse concillacabit hostes nostros.

Argumentum. — Carmen hoc ex duobus Davidicis est contextum, atque initium quidem transcriptum est ferme

idem verbis ex Ps. lvi usque ad vers. 6, reliqua omnia ex Ps. lx, vers. 7 seqq. sunt depraevia. A Davide igitur factum videtur, ut novo eodemque latiori exordio Psalmum lx in meram gratulationem pro relictis victoriis commutaret. Nec absimile vero est, quod aliis conjicit, Psalmum nostrum eundem esse ac Psalmum lx, novo a Davide addito exordio, versiculos autem 9-15 Psalmi cvii fuisse librorum errore insertos in Ps. lvi (post